

E 7/2017

Tekijä Juhana Vartiainen (kok.)
Vastaanottaja Ruotsin hallitus

Ruotsin hallitukselle

Kirjallinen kysymys**ruotsinsuomalaisten lasten opiskelun turvaamisesta heidän kansallisella vähemmistökielellään**

Viimeisen 15 vuoden aikana Euroopan neuvoston ministerikomitea on tasaisin väliajoin ottanut esiin sen tosiasian, ettei Ruotsi noudata Euroopan neuvoston vähemmistösopimuksen vaatimuksia. Ruotsissa vähemmistöuudistuksen yhteydessä vuonna 2010 tehdyt edistysaskeleet vaikuttavat pysähtyneen, ja kiulu lainsäädännön ja vähemmistöjen todellisuuden välillä on kasvanut, erityisesti paikallistasolla.¹ Ruotsia on kritisoitu myös siitä, ettei se noudata YK:n lapsen oikeuksien sopimusta. Tilanne on kaiken lisäksi vain heikentynyt huomattavasti vuodesta 2000, jolloin Ruotsi ratifioi Euroopan neuvoston vähemmistösopimuksen. Ruotsin hallitus on nyt julkisesti myöntänyt kritiikin olevan oikeutettua (Gustav Fridolin 22. joulukuuta 2016, dir. 2016:116).

Ruotsin kansallisia vähemmistöjä ja vähemmistökieliä koskevan lain (2009:724) ja kielilain (2009:600) mukaan viranomaisilla on erityisvastuu vähemmistölasten oman kielen, identiteetin ja kulttuurin kehityksen edistämisestä, mutta käytännössä tämä vastuu on vaihtelevin tuloksin jätetty vapaaehtoisvoimille, vähemmistölle itselleen. Vähemmistölaki ei takaa oikeutta opetuksen saamiseen vähemmistökielellä.

Ilman lakisääteistä oikeutta ja mahdollisuutta käydä koulua vähemmistökielellä vähemmistölasten on kuitenkin vaikea kehittää Ruotsissa omaa kieltään, kulttuuriaan ja identiteettiään sellaisella myönteisellä tavalla, jota maan oma lainsäädäntö peräänkuuluttaa ja jota Euroopan neuvoston sopimuksissa korostetaan. Euroopan neuvosto on hylännyt Ruotsin äidinkielen opetusta koskevan mallin. Ainoa paikka ja ainoa elävä kieliympäristö, jossa tällaista kielen kehitystä voi tapahtua, on koulu. Koska koulussa käytetyn kielen ja arkikielen välillä on eroja, vähemmistölasten on erityisen tärkeää saada kehittää äidinkieltään ja hankkia tietoa sen avulla. Sen lisäksi, että lapset saavuttaisivat kaikissa kielissään abstraktimman tason ja kyvyn käyttää kieltä luovasti, kyse on myös ihmisoikeuksista.

Göteborgin kunnassa valtion viranomaiset ovat vähän aikaa sitten evänneet toimiluvan Etelä-Ruotsin ainoalta kaksikieliseltä ruotsinsuomalaiselta koululta. Oppilaat on hyvin lyhyellä varoitusaajalla siirretty täysin ruotsinkielisille luokille, joilla heillä ei enää ole kontaktia omaan kieliympäristöönsä ja joilla heille tarjotaan viikossa korkeintaan 80 minuuttia äidinkielenopetusta. Euroopan neuvoston asiantuntijoiden mukaan tämä määrä ei riitä edes kielitaidon yllä-

¹ E.g., The Sweden Finnish Delegation and National Association of Swedish Tornedalians, *Lost Momentum: Minority Voices on the Implementation of Minority Rights in Sweden 2016: Alternative Report to the Council of Europe* (2016), <http://sverigefinne.se/rapporter/>.

pitämiseen. Koulun kaksikieliset vähemmistöoppilaat toisin sanoen pakotetaan assimiloitumaan yksikieliseen enemmistöyhteiskuntaan sekä Ruotsin oman lainsäädännön että Ruotsin ratifioimien kansainvälisten sopimusten vastaisesti.

Vuodesta 1999 lähtien, jolloin viimeiset kunnalliset kaksikieliset luokat lakkautettiin Göteborgissa, kaupungin ruotsinsuomalainen vapaakoulu on tarjonnut ainoan kaksikielisen koulunkäyntimahdollisuuden kunnan n. 21 000 suomalaistaustaiselle koululaiselle ja esikoululaiselle. Kunta kuuluu kuitenkin suomen kielen hallintoalueeseen, mikä lain ja hallituksen lausuntojen mukaan tarkoittaa vahvistettua vähemmistösuojaa, jolla tähdätään vähemmistökielten aseman parantamiseen sekä kielen näkyvöittämiseen ja elvyttämiseen. Yhä useammat ruotsinsuomalaiset koulut on pakotettu lopettamaan toimintansa Ruotsissa, mutta uusille vapaakouluille ei ole kuitenkaan myönnetty lupia. Jäljellä olevissa kouluissa on tilaa yhteensä alle tuhannelle oppilaalle, kun koulu- ja esikouluikäisiä suomalaistaustaisia lapsia on maassa noin 200 000.²

Ruotsinsuomalaisella vähemmistöllä on ollut Ruotsissa jo pitkään vaikeuksia saada riittävästi tukea opetuslaitokselta voidakseen turvata lasten oikeuden suomen kieleen. Euroopan neuvoston ministerikomitea on kehottanut Ruotsia ryhtymään määrätietoisiin toimiin tilanteen parantamiseksi ja lainsäädännön vahvistamiseksi. Miten Ruotsin hallitus aikoo turvata ruotsinsuomalaisten lasten opiskelun kansallisella vähemmistökielellä – sekä suomen opiskelun että suomeksi tapahtuvan opetuksen – Euroopan neuvoston vähemmistösopimusten mukaisesti?

Helsingissä 21. helmikuuta 2017

Juhana Vartiainen (kok.)

² Kaikki luvut ovat peräisin Ruotsin tilastokeskuksesta (2014).